

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था, औरंगाबाद संचालित,
श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री
ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद-431111.

समाजशास्त्र विभाग

रौप्य महोत्सवी कार्यक्रम अहवाल
तीन दिवसीय ऑनलाईन राष्ट्रीय चर्चा सत्र
दि. २६ ते २८ ऑक्टोबर २०२१

विभाग प्रमुख
डॉ. मंजुषा नळगीरकर

प्राचार्य
डॉ. एस. आर. टकले

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री
राजर्षी शाहू कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, पाश्ची
यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, सिल्लोड
आणि महासोशॉलॉजी फोरम
यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित
तीन दिवसीय ऑनलाईन राष्ट्रीय चर्चासत्र
भारतीय समाजाचा विकास: स्वातंत्र्याची 75 वर्षे

"Development of Indian Society: 75 Years of Independence"

दिनांक: 26, 27 आणि 28 ऑक्टोबर 2021

"अहवाल"

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव आणि महाविद्यालयाचा रौप्य महोत्सवा निमित्त श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री, राजर्षी शाहू कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय पाश्ची, यशवंतराव चव्हाण कला वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय सिल्लोड आणि महासोशॉलॉजी फोरम यांच्या संयुक्त विद्यमाने "भारतीय समाजाचा विकास: स्वातंत्र्याची 75 वर्षे" या विषयावर दिनांक 26, 27 आणि 28 ऑक्टोबर 2019 रोजी तीन दिवसीय ऑनलाईन राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. पहिल्या दिवशीच्या उद्घाटन सत्राचे आणि पहिल्या सत्राचे आयोजन श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री यांनी केले होते.

उद्घाटन आणि प्रथम सत्र:

दिनांक 26 ऑक्टोबर 2021 रोजी राष्ट्रीय चर्चासत्राचे उद्घाटन आंतरराष्ट्रीय कीर्तीच्या समाजशास्त्रज्ञ डॉ. अभा चव्हाण (जम्मू विद्यापीठ) यांच्या हस्ते झाले. त्यांनी आपल्या उद्घाटन पर भाषणात भारतीय समाजशास्त्रात भारतीय समाजाच्या कोणकोणत्या घटकांचा आतापर्यंत अभ्यास झाला यासंबंधी विश्लेषण केले. तसेच समाजशास्त्रातील अभ्यासाचे वेगवेगळे परिप्रेक्ष याविषयी देखील चर्चा केली. कार्यक्रमास साधन व्यक्ती म्हणून डॉक्टर दिवाकर सिंग राजपूत (डॉ. हरी सिंह गौर विश्वविद्यालय विद्यापीठ सागर) हे लाभले होते त्यांनी ग्रामीण समाजाचा विकास या विषयी मार्गदर्शन केले. ग्रामीण विकासाच्या संदर्भात ERPA म्हणजेच शिक्षण, सुधारणा, नवनिर्मिती, सहभाग व जनजागृती या तत्वावर आधारित प्रारूपातून ग्रामीण भागाचा विकास कसा साधला जाईल याविषयी सविस्तर विश्लेषण केले.

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थान डॉ. सर्जेराव ठोंबरे यांनी भूषविले. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात एकात्म भारतीय समाज निर्मितीसाठी समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांनी समस्या सोडविणारे संशोधन करावे असे आवाहन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री संत सावता माळी ग्रामीण

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉक्टर एस आर टकले यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. मंजूषा नळगीरकर यांनी केले आभार प्रदर्शन प्राध्यापक अनिल जाधव यांनी केले. दुसऱ्या दिवशीच्या सत्राचे आयोजन राजर्षी शाहू कला वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय पाश्ची यांनी केले होते.

द्वितीय सत्र:

दिनांक 27 ऑक्टोबर 2000 21 रोजी दुसऱ्या सत्रासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्रोफेसर संजय सिंग (लखनऊ विद्यापीठातील लॉ विभाग प्रमुख) हे लाभले होते. त्यांनी आदिवासी समाजाचा विकास या विषयावर मार्गदर्शन केले. मार्गदर्शन करताना त्यांनी आदिवासी समाजाचा इतिहास, कायदे आदिम समाजाचे सामाजिक स्थान तसेच आदिवासी समाजामध्ये झालेल्या राजकीय स्थित्यांतरे, आदिवासी समाजाच्या समस्या आणि त्या समस्या सोडविण्यासाठी काय उपाययोजना केल्या पाहिजेत याविषयी सविस्तर विवेचन केले. सिंग यांच्या मते आदिवासी समाज आजही विकासापासून कोसो दूर आहे त्यांना मुख्य प्रवाहात आणून त्यांचा विकास करणे काळाची गरज आहे असे त्यांनी नमूद केले होते. चर्चासत्रासाठी प्रमुख अतिथी म्हणून महासोशिओलॉजी फोरमचे अध्यक्ष तथा एस.बी. महाविद्यालयाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रोफेसर संदीप चौधरी सर हे लाभले होते त्यांनी आदिम समाजातील विविध चळवळींत विषयी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सतीश जाधव सर यांनी भूषविले तर कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व सूत्रसंचालन समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. राज पोपळघट यांनी केले तर आभार डॉ. दत्तात्रय फुके यांनी मांडले.

समारोप आणि तृतीय सत्राचे आयोजन यशवंतराव चव्हाण कला वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय सिल्लोड यांनी केले होते.

समारोप आणि तृतीय सत्र:

दिनांक 28 ऑक्टोबर 2021 रोजी समारोप आणि तृतीय सत्रासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्रोफेसर विनोद चंद्रा जे.एन.एम. कॉलेज, लखनो विद्यापीठ हे लाभले होते. त्यांनी नागरी समाजाचा विकास या विषयावर मार्गदर्शन केले. नागरी समाजाचा विकास: समस्या व आव्हाने या विषयावर बोलतांना प्रो. विनोद चंद्रा म्हणाले की, नागरी समाजात राहणाऱ्या लोकांचे गुणवत्तापूर्ण जीवन सुधारण्यासाठी शहरांचा विकास होणे गरजेचे आहे परंतु देशाचे उत्पन्न व संपत्ती वाढविण्याच्या हेतूने शहरांचा विकास केला जात आहे. भारतासारख्या देशाला विकसनशीलतेतून विकसित राष्ट्र करायचे असेल तर विकसित देशातील शहरांचे मॉडेल वापरावे लागेल त्यासाठी विकसित राष्ट्रासारखे जीडीपीच्या २५ ते ३० टक्के खर्च शहरांच्या विकासासाठी करावा लागेल परंतु आपण केवळ जीडीपीच्या १.५ टक्केच खर्च करतो आणि स्मार्ट सिटीचे स्वप्न पाहतो. स्मार्ट सिटी प्रोजेक्ट हे

उद्योगपतीसाठी उत्पादनाचे साधन बनले आहे. नागरी समाजातील वाढत्या समस्यांचा व आव्हानांचा सविस्तर आढावा डॉ. चंद्रा यांनी यावेळी घेतला.

या तीन दिवसीय राष्ट्रीय सेमिनारच्या समारोपास प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रो. श्याम सिरसाट प्रो-व्हाईस चान्सलर, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद व संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रभाकरराव पालोदकर यांची यावेळी प्रमुख उपस्थिती होती. सेमिनारच्या समारोपाचे अध्यक्ष स्थान डॉ. अशोक पंडित यांनी भूषविले. या समारोपाचे सूत्रसंचालन डॉ. गंगाधर मोरे यांनी तर आभार प्रदर्शन प्रा. इंदू साळुंके यांनी मानले. या सेमिनारसाठी संपूर्ण भारतातून ६५० पेक्षाही अधिक अभ्यासकांनी सहभाग नोंदविला.

या राष्ट्रीय सेमिनारचे आयोजनासाठी प्राचार्य डॉ. सुभाष टकले, डॉ. सतीश जाधव आणि डॉ. अशोक पंडित, यांचे सहकार्य लाभले. चर्चासित्राच्या यशस्वितेसाठी आयोजक डॉ. मंजुषा नळगीरकर, डॉ. राजू पोपळघट, डॉ. गंगाधर मोरे, डॉ. संदीप चौधरी व विनोद खेडकर यांनी प्रयत्न केले.

राष्ट्रीय चर्चासत्राची छायाचित्रे

**Shri Sant Savta Mali Gramin Mahavidyalaya, Phulambri
Rajarshi Shahu Arts, Commerce And Science College, Pathri
Yeshwantrao Chavan College Of Arts, Commerce And Science, Silvassa
AND
Mahasociology (A Forum for Strengthening Maharashtra Sociology)
JOINTLY ORGANISED
3 Day National Online Seminar On
Development of Indian Society : 75 Years of Independence
Date: 26 to 28 October 2021**

Inaugurator

Hon. Prof. Abha Chauhan
Head, Dept. of Sociology, University of Jammu,
Ex. Secretary, Indian Sociological Society

Eminent Speakers

Prof. Diwakar Singh Rajput
Head, Dept. of Sociology and
Social Work, Dr. Harisingh Gour
Vishwavidyalaya, Sagar (M.P.)

Prof. Sanjay Singh
Head, Dept. of Legal studies and
Humanities-Social sciences, Ram
Manohar Lohia National Law
University, Lucknow

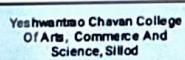

Prof. Jagdish Chander Mehta
Head, PG Dept. of Sociology
D. A. V. College, Chandigarh

* Convener *

Dr. Manjusha Nalgirkar Dr.
Dr. Sandip Choudhari

* Convener *
Dr. Raju Popalghat Dr. Gangadhar More
Dr. Vinod Khedkar

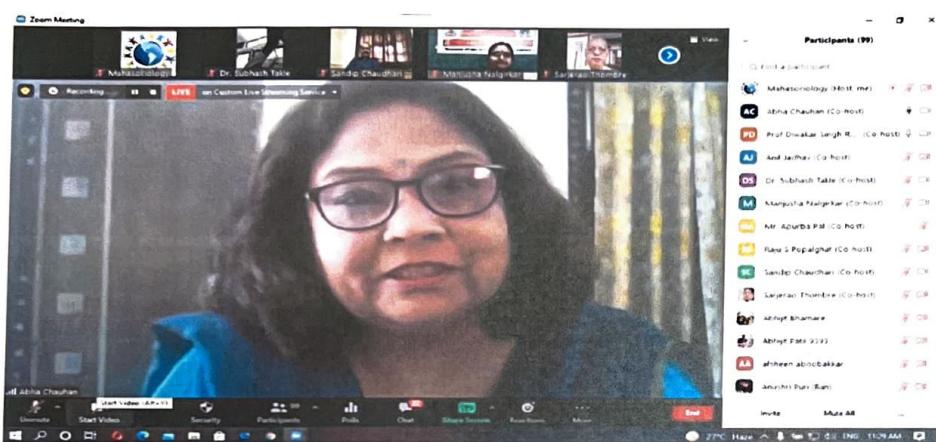
Shri Sant Sava Mali Gramin
Mahavidyalaya, Phulambri

National Seminar will be conducted on . Registration is compulsory. Link: <https://forms.gle/7o1WwZQpWBe6x6KNA>

Dalē
26/10/2021

चर्चिसगांधे प्रास्ताविक कुरताना प्रस्तुत्यार्थी डॉ. एस. ग्लार. टक्के

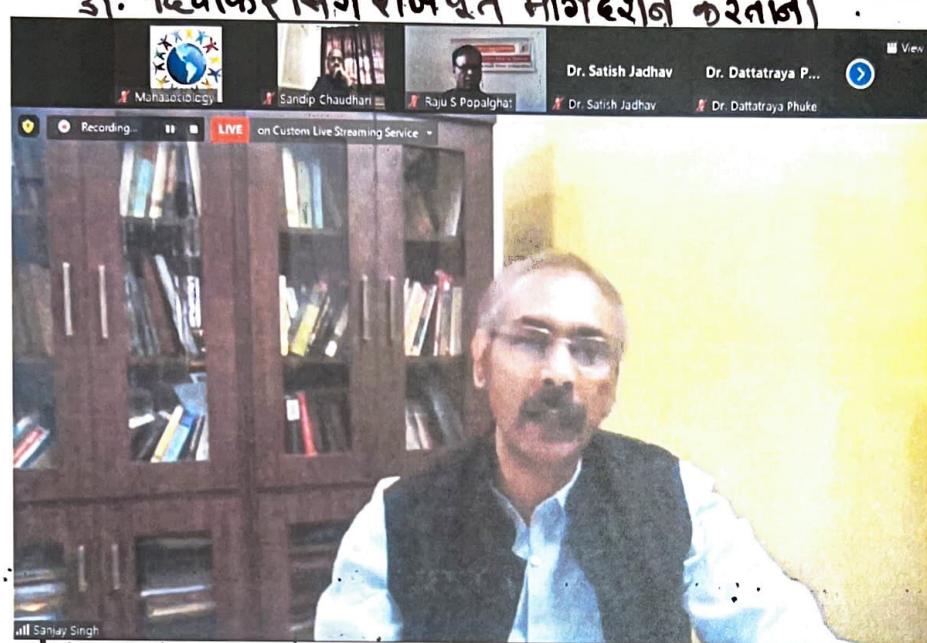
डॉ. आभा घोटान मार्गदर्शन कुरताना (भाष्मिन भारतीय
समाजशास्त्र परिषद I.S.S. अध्यक्ष)

डॉ. सर्जेशव ठेंबरे- मार्गदर्शन कुरताना
(विश्वविद्यालय, पं. शि. उ. शि. मंड़पा)

Date
27/10/21

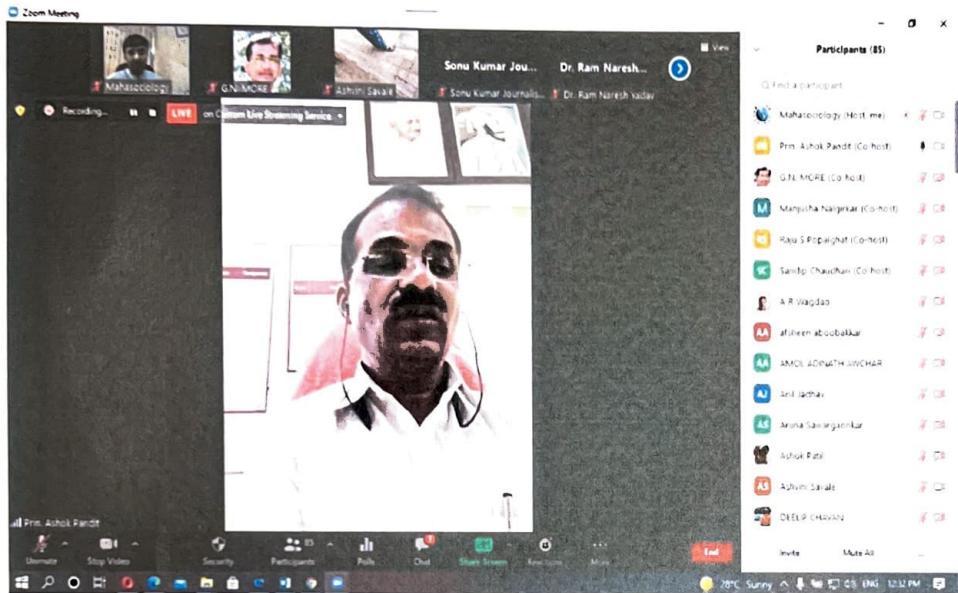

प्राच्यार्थी डॉ. सतीष जाधव प्रास्ताविक करताना
(राजधी शाहू महाविद्याळय पाण्ठी)

Date 28/10/2021

डॉ. विनोद द्यंदा मार्गदर्शन करतांत्रा

प्राचीर्थ डॉ. अशोक पंडित मार्गदर्शन छरतांग
(यशवंतराव-चक्रवाच महाविद्यालय सिल्लोड)

प्रो. डॉ. इश्वरसाठी मार्गिदर्शिन करताणा
(प्रकल्पात्मक डॉ. बा. आ. स.वि. भोरंगाबद)